

СНАЖНЕ И ЕФИКАСНЕ NHRI ИЗАЗОВИ, ОБЕЋАВАЈУЋЕ ПРАКСЕ И МОГУЋНОСТИ

САЖЕТАК

1

Шта су националне институције за
заштиту људских права?

2

Свест о NHRI у ЕУ

4

Кључни налази и мишљења FRA

© Агенција Европске уније за основна права, 2021

Репродукција је дозвољена под условом да се ода признање аутору.

За свако коришћење или репродукцију фотографија или другог материјала за који Агенција Европске уније за основна права нема ауторска права, дозволу треба тражити директно од власника ауторских права.

Ни Агенција Европске уније за основна права ни било који појединац који заступа Агенцију није одговоран за то како ће наведене информације бити употребљене.

Луксембург: Канцеларија за публикације Европске уније, 2021

Print	ISBN 978-92-9461-130-7	doi:10.2811/47466	TK-01-20-631-SR-C
PDF	ISBN 978-92-9461-131-4	doi:10.2811/481961	TK-01-20-631-SR-N

Извори фотографија:

Насловна страна: © FRA

Страна 3: © AdobeStock – photo 5000

Страна 8: © AdobeStock – konoplizkaya

Страна 13: © AdobeStock – Guillaume Le Bloas

Националне институције за заштиту људских права (енгл. National Human Rights Institutions – NHRI) витални су део система заштите људских права на државном нивоу. Подижући свест, пружајући савете, надгледајући и позивајући на одговорност надлежне органе, оне имају централну улогу у решавању великих изазова везаних за људска права данас, при чему решавају како дуготрајне проблеме попут дискриминације и неједнакости, тако и оне нове, као што је утицај вештачке интелигенције и пандемије вируса COVID-19 на људска права.

Извештај, објављен 10 година након првог подробног истраживања о NHRI које је обавила FRA, осврће се на ова тела у ЕУ, али и у Северној Македонији, Србији и Уједињеном Краљевству. У њему се испитују релевантна кретања, изазови у погледу њихове делотворности, те начини на које је могуће максимално повећати њихов утицај. Он такође указује на обећавајуће праксе и потенцијал за бољи ангажман, као што је улога NHRI у подршци праћењу владавине права и усклађености с Повељом ЕУ о основним правима.

У својим налазима, FRA истиче да је, ради остварења њиховог потенцијала, неопходно да NHRI имају јасна овлашћења, независност, одговарајуће ресурсе, као и да својим чланством одражавају разноликост наших друштава. Такође треба да буду усклађене с Париским начелима у погледу независности и делотворности NHRI, које су прихватиле Уједињене нације.

Париска начела

Париска начела јесу темељни документ којим је утврђена међународна основа за националне институције за заштиту људских права (NHRI). У њима су утврђени минимални стандарди за NHRI и дате међународне референтне вредности на основу којих се оне могу акредитовати. Париска начела усвојила је Генерална скупштина Уједињених нација (УН), Резолуцијом 48/134 од 20. децембра 1993.

Да бисте прочитали документ у целости, посетите следећу везу:
Начела која се односе на статус националних институција (Париска начела)

ШТА СУ НАЦИОНАЛНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА?

NHRI су независне организације које оснива држава у циљу промовисања и заштите људских права у границама своје земље. Организације се јављају у различитим облицима – попут комисија за људска права, институције омбудсмана – и углавном имају вишеструка овлашћења. На пример, половина NHRI покривених у овом извештају истовремено су институције омбудсмана, а 16 има пуна или делимична овлашћења за једнакост. Без обзира на то какве су тачно њихове структуре и овлашћења, оне су од виталног значаја за унапређење људских права на државном нивоу.

NHRI су нераскидиво повезане с међународним законом о људским правима, што оснажује њихов утицај и улоге, а подлежу међународним минималним стандардима утврђеним Париским начелима. Ова Начела пружају оквир за независност и делотворност у промовисању и заштити људских права. Агенда Уједињених нација (УН) за одрживи развој до 2030, прецизније Циљ одрживог развоја 16 који се тиче јаким институција, садржи показатељ за усаглашеност NHRI с Париским начелима (показатељ 16.А.1.).

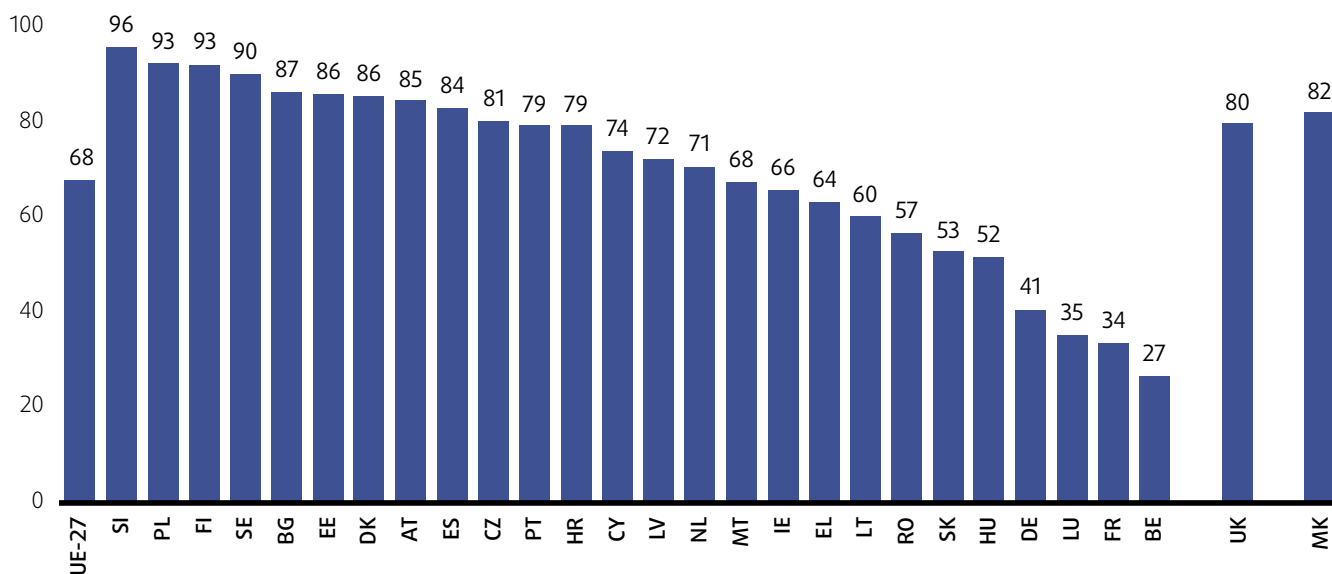
СВЕСТ О NHRI У ЕУ

Према **Анкети о људским правима**^(*) коју је обавила FRA 2019. године – која покрива ЕУ-27, Северну Македонију и Уједињено Краљевство – за NHRI у својој држави чуло је укупно 68% људи. Међутим, свест о NHRI знатно варира од државе до државе, у распону од 96% у Словенији до 27% у Белгији (види слику 1). У просеку, млади узраста од 16 до 29 година имају 60% или мање свести о NHRI у својој држави него старији (68% или више). Људи чије су свакодневне активности озбиљно ограничене (попут особа с инвалидитетом) за 58% или мање су свеснији од оних без ограничења (70%). Нема разлика између жена и мушкараца када је реч о свести о NHRI.

NHRI имају следеће карактеристике:

- ★ посебни независни субјекти основани националним правом – по правилу одговарају националној скупштини;
- ★ институције којима су дата широка овлашћења за подстицање подизања свести и обуке, заштиту људских права кроз праћење активности и обраду, истрагу и пријаву појединачних жалби;
- ★ национална тела која дају савете у вези с људским правима и прате њихово спровођење;
- ★ институције акредитоване сходно процесу међународне стручне процене и то као усаглашене с Париским начелима потпуно (А статус) или делимично (Б статус);
- ★ организације овлашћене да на националном и међународном нивоу извештавају о поштовању људских права у својој држави, као и да то прате;
- ★ тела овлашћена да учествују у Савету УН за људска права и другим међународним механизмима везаним за људска права.

СЛИКА 1: СВЕСТ О NHRI, ПРЕМА ДРЖАВИ (%)^{а,б,в,г,д}

Извор: FRA, Анкета о основним правима из 2019. [Прикупљање података у сарадњи са Statistics Netherlands (NL), Centre des technologies de l'information d'Etat (LU) и Statistics Austria (AT)]

▲ Напомене:

- а) Међу свим испитаницима који су замољени да попуне одељак „Свест о правима и одговорности“ у анкети (n = 26.045).
- б) У Италији није препозната организација еквивалентна NHRI.
- в) У случају држава које имају две NHRI, у анкети је одабрана она познатија.
- г) Опцију „радије не бих одговорио/ла“ бирало је мање од 1% испитаника, а „не знам“ највише 2% у неким државама чланицама.
- д) Питање: „Јесте ли икад чули за било шта од следећег? Одаберите први одговор који вам падне на памет. [НАЗИВ НАЦИОНАЛНЕ (АКРЕДИТОВАНЕ) ИНСТИТУЦИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА]“.

(*) FRA (2020), Шта значе основна права за људе у ЕУ? – Анкета о основним правима, Луксембург, Биро за публикације.

Суочавање с вирусом COVID-19

NHRI у **Финској** је брзо реаговала у погледу мера против вируса COVID-19, креирајући веб-страницу на којој су објашњене законске измене и њихов утицај на примену људских и основних права.*

NHRI у **Пољској** креирала је одредишну страницу на свом веб-сајту, на којој се скупа налазе све активности NHRI у вези с пандемијом, као и њихово праћење одговора владе на COVID-19.**

NHRI у **Луксембургу** упутила је отворено писмо премијеру. У њему се поздрављају свакодневни напори владе да обезбеди заштиту читаве популације током овог тешког периода, уз информације о сопственом задатку који се састоји из праћења кретања

и утврђивања до које мере су ограничења основних људских права и слобода неопходна и пропорционална захтевима ситуације, те подсећа да „људска права представљају јасан и неизоставан оквир за владу којим се гарантује правичан однос снага између заштите јавног здравља и поштовања основних права и индивидуалних слобода.“***

* Финска, Центар за људска права (2020), COVID 19.

** Пољска, Повереник за заштиту људских права (2020), Koronawirus i epidemia w Polsce.

*** Луксембург, CDDH, Lettre ouverte du président de la CCDH au Premier Ministre. За више информација о томе како је пандемија вируса COVID-19 утицала на основна људска права, видети **Објаве о корона вирусу** агенције FRA.

Кључни налази и мишљења FRA

- ★ Довољна овлашћења: NHRI често имају широка овлашћења. Она покривају многе области права ЕУ у којима се примењује закон ЕУ о правима и Повеља о основним правима. То подразумева праћење основних права, разматрање жалби, истрагу кршења права, саветовање креатора политике, као и повезивање с другим телима која се баве правима на националном и међународном нивоу. Како би поспешиле свој утицај, државе чланице, како владе тако и скупштине, треба службено да се консултују са NHRI, следе њихове препоруке и одговарају на њихова конкретна питања.
- ★ Појачана улога на нивоу ЕУ: ЕУ постојано уграђује основна права у право и фондове ЕУ и може се ослонити додатно на NHRI при праћењу примене обавеза у вези с основним правима из права ЕУ, укључујући правно обавезујућу Повељу ЕУ о основним правима. Такође би могла редовно да их ангажује по питањима основних права, попут владавине закона или употребе Повеље.
- ★ Усклађеност с Париским начелима УН: Шеснаест NHRI у ЕУ сада су у потпуности усклађене с водећим смерницама УН, повећано са девет колико је било када је FRA објавила први преглед NHRI у 2010. Шест других држава имају неусклађене NHRI, а преосталих пет су у процесу стварања NHRI, тежећи акредитацији и усклађености. Европска мрежа (ENNHRI) сада такође подржава, оснажује и повезује NHRI. Све државе чланице треба да се ослоне на ову подршку и осигурају да су њихове NHRI у потпуности усклађене с начелима УН.
- ★ Заштита и независност: Скоро половина челника NHRI имају правну заштиту од кривичне и грађанске одговорности. Тринаест NHRI пријавило је да је њихово особље доживело претње и узнемиравање на послу. Државе чланице треба да заштите NHRI, њихове чланове и особље, између осталог и законски, те да чувају потпуну независност у раду NHRI.
- ★ Разноликост: Рад са широком друштвеном палетом може помоћи у подизању свести о правима и учинити NHRI ефикаснијим. То такође подразумева блискије везе са цивилним друштвом, као и са регијама и градовима.
- ★ Одговарајући ресурси: Многе NHRI континуирано имају мањак особља с обзиром на њихова вишеструка овлашћења. Државе чланице стога треба да опскрбе NHRI неопходним финансијским и људским ресурсима како би делотворно спровеле своја овлашћења.

Током 10 година након првог извештаја FRA о NHRI, број NHRI усклађених с Париским начелима порастао је са 9 на 16 од тренутних 27 држава чланица ЕУ. Поред тога, још шест држава чланица имају NHRI које нису у потпуности усклађене с начелима. Сходно томе, све, сем пет држава чланица – Чешке, Естоније, Италије, Малте и Румуније – имају NHRI. Ових пет држава су такође у процесу акредитовања институција и усклађивања с Париским начелима.

Важан моменат развоја од извештаја FRA о институцијама из 2010. године јесте оснивање Европске мреже NHRI (ENNHRI). Ова мрежа подржава, оснажује и повезује NHRI, пружајући савете о оснивању и акредитовању, размену стручњака и изградњу капацитета, солидарност, те сарадњу са ЕУ и другим механизмима.

ЕУ никада није доносила законе о питањима која се тичу NHRI. Али, у својој Уредби (ЕУ) бр. 235/2014 Европског Парламента и Савета од 11. марта 2014, којом се оснива инструмент финансирања за демократију и људска права на глобалном нивоу, потврдила је кључан значај NHRI експлицитно се посвећујући подршци NHRI у земљама које нису чланице ЕУ. Поред тога, на Париска начела се упућује у **Уредби о оснивању FRA (ЕЗ) бр. 168/2007**. Експлицитно и оперативно укључивање органа за промовисање основних права у примену права ЕУ налази се у предлогу ревидиране Уредбе о заједничким одредбама за програме финансирања ЕУ.⁽²⁾ На NHRI се по правилу упућује у дебати о механизмима владавине права ЕУ. NHRI такође могу бити присутније у стратегијама и оквирима ЕУ, у вези с питањима као што је примена Повеље о основним правима Европске уније (Повеља) или извештавање о владавини права. Постојање јаких, делотворних и независних NHRI у свим државама чланицама ЕУ предуслов је за остварење њиховог пуног потенцијала у контексту ЕУ.

А-СТАТУС УСКЛАЂЕНОСТИ NHRI С ПАРИСКИМ НАЧЕЛИМА У СВИМ ДРЖАВАМА ЧЛАНИЦАМА ЕУ

Све државе чланице ЕУ обавезале су се на оснивање NHRI. Будући да имају хоризонтални мандат везан за сва људска права, важно је да NHRI буду боље опремљене како би примењивале основна права у ужем опсегу права ЕУ.

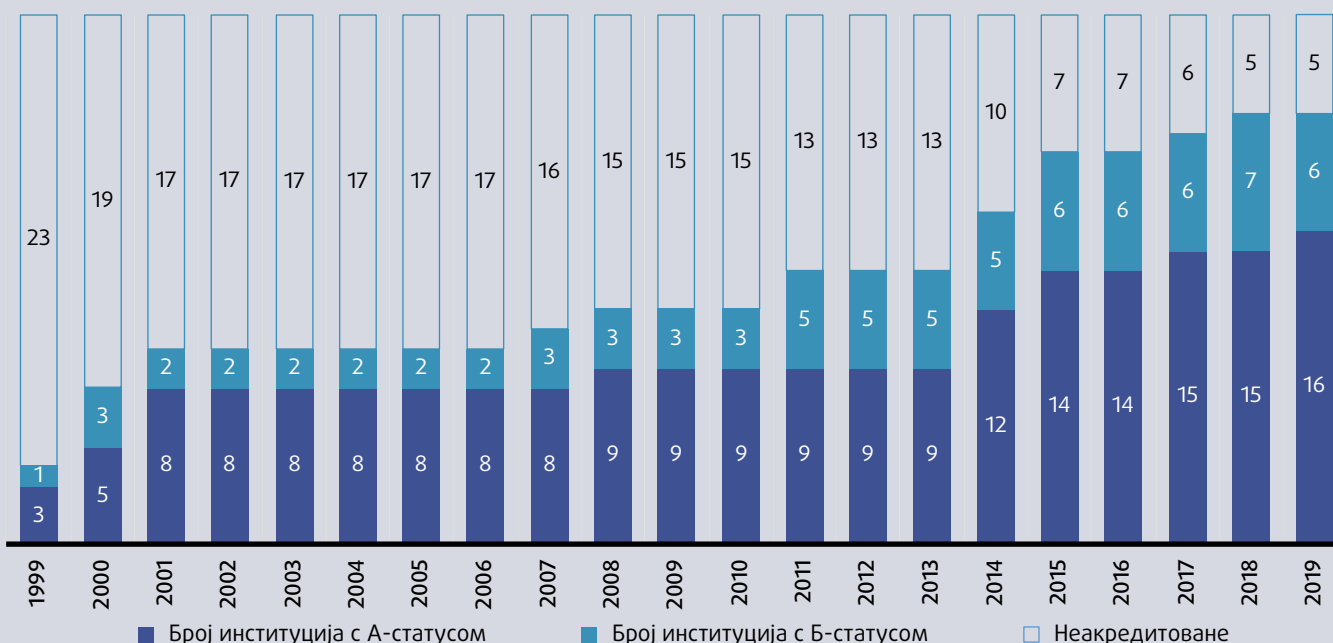

МИШЉЕЊЕ FRA 1

FRA, подсећајући на свој став из извештаја о NHRI из 2010, сматра да све државе чланице ЕУ треба да имају независне, делотворне и утицајне NHRI, које су усклађене с Париским начелима, како би што делотворније остваривале и промовисале људска и основна права.

⁽²⁾ Европска комисија (2018), **Предлог уредбе којом се утврђују заједничке одредбе о [посебним фондовима ЕУ]**, КОМ (2018) 375 коначна, Брисел, 29. мај 2018.

СЛИКА 2: БРОЈ ЕВРОПСКИХ ЗЕМАЉА СА NHRI С А И Б СТАТУСОМ

Извор: FRA, 2020. [анализа документације засноване на подацима о акредитацији чланства у ENNHRI и GANHRI]

МИШЉЕЊЕ FRA 2

Државе чланице које имају NHRI треба да теже повећању њене ефикасности, независности и утицаја, по препоруци Пододбора за акредитацију (енгл. Sub-Committee on Accreditation – SCA) Глобалне алијансе националних институција за људска права (енгл. Global Alliance of National Human Rights Institutions – GANHRI). Државе чланице које оснивају NHRI треба да се воде општим запажањима SCA GANHRI како би осигурале своју усклађеност с Париским начелима. У том погледу, државе чланице могу се ослањати на техничку подршку коју пружа ENNHRI, међувладине организације и Канцеларија УН за заштиту људских права (OHCHR).

Међутим, док само пет држава чланица ЕУ уопште немају NHRI, 11 од 27 држава чланица још увек немају А-статус усклађености NHRI с Париским начелима, како је утврђено у јуну 2020.

Напомене: Покрива само 27 држава чланица ЕУ; „неакредитоване“ се односи на број држава чланица ЕУ без акредитованих NHRI.

ПОЈАЧАНЕ УЛОГЕ ЗА NHRI У ЕУ – НЕЗАВИСНО ПРАЋЕЊЕ ПОШТОВАЊА ОСНОВНИХ ПРАВА У ДРЖАВАМА ЧЛАНИЦАМА

Захтев из права ЕУ о оснивању и именовању тела за равноправност у многим је државама подразумевао да NHRI такође функционише и као тело за равноправност. Потоња препорука Европске комисије охрабрила је државе чланице ЕУ да ојачају независност и ефикасност својих тела за равноправност да би могла боље да извршавају своје задатке, као што су пружање независне помоћи жртвама дискриминације, промовисање једнакости, спровођење независних анкета и објављивање независних извештаја и препорука (**Препорука Комисије (ЕУ) 2018/951 о стандардима за тела за равноправност – Препорука 1.2**).

У закључцима Савета Европске Уније о Повељи, усвојеним септембра 2019, истиче се да „независне националне институције за заштиту људских права, тела за равноправност и други механизми заштите људских права [...] имају кључну улогу у заштити и промовисању основних права и обезбеђивању усклађености с Повељом.“ То је охрабрило сарадњу с овим механизмима и подржало их у њиховим овлашћењима, укључујући примену и промовисање Повеље.

Са својим широким овлашћењима везаним за људска права, NHRI су релевантне у многим областима у опсегу права ЕУ где се Повеља примењује. То укључује кључна питања права ЕУ (као што су азил и миграција, заштита података и кривична правда) у којима је могуће оснажити праћење примене Повеље од стране NHRI у државама чланицама. Институције такође могу развити подршку и сарадњу с актерима у компонентама спровођења Повеље – владама, администрацијама, законодавцима, судијама и другим правним службеницима, телима за спровођење закона, организацијама цивилног друштва и браниоцима права – како би побољшале примену Повеље и свест о њој.

МИШЉЕЊЕ FRA 3

ЕУ се може доследније ослањати на NHRI као кључне актере у примени основних права, укључујући и обезбеђивање независног и ефикасног праћења поштовања основних права у државама чланицама ЕУ. Такво ослањање на NHRI треба да буде посебно потрепљено блиским и редовним везама са конкретним NHRI, а нарочито ENNHRI. Квалификована интеракција може бити резервисана за NHRI и ENNHRI усклађене с Париским начелима. Капацитет NHRI и ENNHRI за делотворно деловање такође се може осигурати обезбеђивањем довољно људских и финансијских ресурса.

Ниједно укључивање тог типа не сме подразумевати довођење у питање независности и ефикасности NHRI, како је дефинисано у Париским начелима. NHRI не преузима обавезу држава да примене основна права, али може пружити независне савете и препоруке прилагођене конкретним државама, те служити као независно тело за праћење поштовања обавеза везаних за основна права у датој држави.

Напомена: Е&В, Енглеска и Велс; NI, Северна Ирска; SCT, Шкотска.

СЛИКА 3: ИНСТИТУЦИЈЕ ОВЛАШЋЕНЕ КАО ТЕЛА ЗА РАВНОПРАВНОСТ У СКЛАДУ С ПРАВОМ ЕУ

А-статус																																		
Б-статус																																		
Без акредитоване институције																																		
0 – Доприноси (није једино тело за равноправност)																																		
Тело за равноправност	Аустрија	Белгија	Бугарска – Комисија	Бугарска – Омбудсман	Хрватска	Кипар	Република Чешка	Данска	Естонија	Финска	Француска	Немачка	Грчка	Мађарска	Ирска	Италија	Летонија	Литванија	Луксембург	Малта	Холандија	Пољска	Португал	Румунија – Институт	Румунија – Омбудсман	Словачка	Словенија	Шпанија	Шведска	Уједињено Краљевство – Е&В	Уједињено Краљевство – SCT	Уједињено Краљевство – NI	Северна Македонија	Србија
	0			0			0	0						0	n / a					0														

Извор: FRA, 2020. [засновано на 33 одговора на упитник који је послат на адресу 34 NHRI, анализа документације FRA]

МИШЉЕЊЕ FRA 4

Институције ЕУ могу утврдити редовнију размену са NHRI. То, на пример, може бити учињено у Савету Европске уније, у њиховим радним групама за основна права или другим радним групама.

Редовна размена обећавајућих пракси и изазова повезаних са NHRI може омогућити заједничко учење о томе како најбоље повећати ефикасност, независност и утицај NHRI, како би се оне на најбољи могући начин користиле у контексту ЕУ.

Поред тога, може постојати и размена с Европском комисијом у контекстима као што су праћење поштовања Повеље ЕУ о основним правима и владавине права.

Истраживање од стране FRA показује да се само четири од 33 NHRI обухваћених у овом извештају тренутно систематски придржава Повеље, док остале указују на још увек недовољно коришћење њених потенцијала. Институције, међутим, сматрају да се, генерално гледано, чини да је поштовање Повеље у порасту у њиховим правним и политичким системима. На питање да ли је улога Повеље повећана током последњих 10 година – откад је Повеља постала правно обавезујућа – у раду самих NHRI, 16 NHRI од оних које су одговориле на питање рекло је да улога јесте повећана, док 13 није уочило такав раст значаја Повеље у свом раду. Осамнаест NHRI сматрало је да је разлог за недовољно поштовање Повеље њен ограничени обим примене. Готово исто толико њих (16) изјавило је да је недовољно разумевање додатне вредности Повеље у поређењу с међународним инструментима, као што су Европска конвенција о људским правима или национални правни извори (13), разлог за низак степен примене Повеље. Тако се чини да институције углавном доживљавају Повељу превише сложену за примену, иако је само четири NHRI указало на то да су им ограничења њихових овлашћења онемогућила да се у већој мери ослањају на овај документ.

Према истраживању FRA, због њиховог националног фокуса и успостављених канала са УН, релативно мало NHRI ступа у директну размену и сарадњу с институцијама ЕУ; ипак, ENNHRI је одиграо важну улогу у бољем повезивању NHRI с регионалним политикама и процесима, између осталог и на нивоу ЕУ. ENNHRI је такође омогућио заједнички глас NHRI широм регије, између осталог и кроз формирање регионалних извештаја и препорука које се могу унети у процесе креирања закона и политике. Све у свему, размене између NHRI и ЕУ могу се значајно повећати – како у процесима ЕУ тако и у укључивању држава чланица у процедуре ЕУ.

Важан пример представља потенцијал за развој националних тела за праћење програма финансираних од стране ЕУ на националном нивоу. У складу с тренутним фондовима ЕУ, програмски период 2014. – 2020., законодавство ЕУ захтева следеће: да би приступиле средствима ЕУ за финансирање (нпр. за регионални развој, кохезију и друштвена питања), државе чланице морају да се придржавају одређених услова (*ex ante* услови), укључујући капацитет за примену андискриминаторних права и политика ЕУ и оних везаних за родну равноправност, као и Конвенције УН о правима особа са инвалидитетом. Ради праћења примене, правом ЕУ се такође предвиђа могућност укључивања националних тела с овлашћењима везаним за равноправност у релевантне одборе за праћење на националном нивоу; ипак, према истраживању FRA, врло мали број NHRI, које су уједно тела за равноправност, учествовало је у одборима за праћење програма финансираних од стране ЕУ.

У наредном програмском периоду ЕУ, 2021. – 2027., тренутни предлог Комисије за ревидирану (тзв.) Уредбу о заједничким одредбама за фондове ЕУ отвара могућност укључивања националних тела одговорних за промовисање основних права. Ова потенцијална улога субјеката попут NHRI или програма финансираних од стране ЕУ прилика је за оснаживање и примену основних права широм ЕУ, као и за јачање улога институција и повећања њиховог утицаја на терену. То је такође и прилика за боље интегрисање међународних стандарда за људска права у процесе креирања политика и закона ЕУ.

Напомена: Е&В, Енглеска и Велс; НИ, Северна Ирска; SCT, Шкотска.

МИШЉЕЊЕ FRA 5

ЕУ би требало да настави да опскрбљује NHRI и ENNHRI ресурсима како би и даље подржавала њихов ефикасан допринос примени основних права и владавине права у Европи. Европска комисија може размотрити више прилика за финансирање да би помогла NHRI да стекну стручност о примени Повеље на националном нивоу. То може олакшати њихову улогу у подршци државама чланицама у примени Повеље, између осталог и кроз креирање политике и закона, као и при коришћењу европских структурних и инвестиционих фондова.

СЛИКА 4: АКРЕДИТАЦИЈА NHRI И ДОДАТНА ОВЛАШЋЕЊА НА ОСНОВУ УГОВОРА УН

А-статус																																			
Б-статус																																			
Без акредитоване институције																																			
0 – Доприноси (није једино тело за равноправност)	Аустрија	Белгија	Бугарска – Комисија	Бугарска – Омбудсман	Хрватска	Кипар	Република Чешка	Данска	Естонија	Финска	Француска	Немачка	Грчка	Мађарска	Ирска	Италија	Летонија	Литванија	Луксембург	Малта	Холандија	Пољска	Португал	Румунија – Институт	Румунија – Омбудсман	Словачка	Словенија	Шпанија	Шведска	Уједињено Краљевство – Е&В	Уједињено Краљевство – SCT	Уједињено Краљевство – NI	Северна Македонија	Србија	
CERD (чл. 14 – тело)																																			
OPCAT (NPM)								0		0																									
CRPD (NMM)	0									0														0		0		0							

Извор: FRA, 2020. [засновано на 33 одговора на упитник који је послат на адресу 34 NHRI, анализа документације FRA и повратне информације NHRI]

МИШЉЕЊЕ FRA 6

Како би увећале доступну базу доказа и анализа у циљу провере усклађености с Повељом при преносу и примени законодавства ЕУ, државе чланице треба да размотре да ли да укључе допринос NHRI у одговарајуће процедуре. То, на пример, може бити у вези с провером усаглашености и проценама утицаја.

ЕУ се даље може инспирисати праксом УН, док NHRI усклађене с Париским начелима добијају посебан статус у погледу учешћа и доприноса бројним телима, механизмима и процесима, укључујући и Савет за људска права и уговорна тела. Овакве прилике у УН су далекосежне: између осталог, то је укључивање у процене унутар држава, процедуре праћења, развој стандарда и процесе који се тичу усклађености.

УТИЦАЈНЕ И ПОУЗДАНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ

Да би NHRI имала снажан утицај на људска права, могућност пружања савета креаторима политика и законодавцима је кључна. Истраживање FRA (види **Оквир о методологији**) показује да институције

покривене у овом извештају користе своје годишње и тематске извештаје да истакну релевантна кретања, као и свој потенцијал за сарадњу с владама и скупштинама, између осталог и током пандемије вируса COVID-19; ипак, иако NHRI обично упућују своје годишње извештаје парламентима, они нису увек предмет дискусија у њима, чиме се њихова видљивост и утицај ограничавају. Оваква дискусија је обавезна само у неколицини земаља.

NHRI треба да поседују довољно овлашћења како би могле да остваре утицај. Велика овлашћења, попут могућности да затраже од министара у влади да одговоре на одређене упите, може се користити у ретким случајевима, али само њено постојање може обезбедити NHRI-у неопходан ауторитет. Истраживање за потребе овог извештаја показује да све институције објављују информације и податке о својим активностима, пружајући корисне информације и за спољну евалуацију и за самооцењивање. То може подразумевати број сачињених извештаја или других јавних интервенција од стране NHRI, број усвојених препорука или број посматрачких мисија.

Напомена: E&W, Енглеска и Велс; NI, Северна Ирска; SCT, Шкотска.

СЛИКА 5: САВЕТИ NHRI УПУЋЕНИ ВЛАДАМА

А-статус	Аустрија	Белгија	Бугарска – Комисија	Бугарска – Омбудсман	Хрватска	Кипар	Република Чешка	Данска	Естонија	Финска	Француска	Немачка	Грчка	Мађарска	Ирска	Италија	Летонија	Литванија	Луксембург	Малта	Холандија	Пољска	Португал	Румунија – Институт	Румунија – Омбудсман	Словачка	Словенија	Шпанија	Шведска	Уједињено Краљевство – E&W	Уједињено Краљевство – SCT	Уједињено Краљевство – NI	Северна Македонија	Србија			
Изричита обавеза																																					
Изричита могућност																																					
Имплицитна могућност / у пракси																																					

Извор: FRA, 2020. [засновано на 33 одговора на упитник који је послат на адресу 34 NHRI]

Како би задржале утицај, институцијама је потребна јака правна основа којом се предвиђа њихово оснивање и функционисање, те гарантује њихова независност. У складу с Париским начелима, правна основа за било коју NHRI треба нарочито да се тиче њене независности, постојања, структура, овлашћења и задужења. Истраживање за потребе овог извештаја показало је следеће: иако је правна основа за NHRI у државама чланицама ЕУ генерално прилично јака, заснована на законском праву усвојеном од стране парламента, само 14 институција је такође заштићено уставним одредбама.

У вези с правном основом јесте потреба да овлашћења NHRI буду довољно широка да обухвате сва релевантна људска и основна права. Овлашћења, сходно Париским начелима, треба да се заснивају на међународним инструментима чији је држава учесник (Надлежност и одговорности, став 3, тачка (б)). У циљу да се истакне улога NHRI у погледу промовисања и праћења поштовања основних права у контексту ЕУ, може се експлицитно упућивати на Повељу и право ЕУ у документима на којима се заснива рад NHRI. Истраживање FRA показује да се на Повељу не упућује као на кључни стандард у институционалном устројству: с изузетком нацрта закона у Шведској, у документима на којима се правно темељи NHRI у оквиру ЕУ, Повеља се не помиње експлицитно.

Према истраживању FRA, огромна већина од 33 NHRI обухваћених у овом извештају међу својим овлашћењима имају и активности праћења. Међу институцијама, 28 спроводи активности праћења, попут контроле места притвора. Од ових NHRI, 13 то чини као изричиту обавезу, осам као изричиту могућност, а седам само на основу установљене праксе.

Напомене: Е&В, Енглеска и Велс; NI, Северна Ирска; SCT, Шкотска. () У оквиру кровне структуре NHRI у Финској, парламентарни омбудсман има правну основу у уставу, док се Центар за људска права оснива законом.*

МИШЉЕЊЕ FRA 7

Да би се повећао учинак NHRI, државе чланице ЕУ могу позвати такве институције да изнесу препоруке које се тичу импликација за људска права у нацртима закона и политика како би се побољшала усклађеност с основним правима, између осталог и током ванредног стања или стања узбуне, како је недавно утврђено у контексту пандемије вируса COVID-19. Парламенти такође могу имати формализован однос са NHRI и осигурати да су извештаји од стране NHRI достављени парламенту и исправно презентовани и размотрени.

Државе чланице ЕУ могу обезбедити систематско праћење и јавно извештавање о праћењу и примени препорука NHRI. То може подразумевати извештавање о томе које су препоруке у процесу усвајања и на ком нивоу, као и о томе које су изричито одбијене или напуштене без реакције одговарајућих надлежних органа.

Ако се не поступа у складу с препорукама NHRI, NHRI може имати на располагању делотворне формалне начине да то изнесе пред парламент.

СЛИКА 6: ВРСТА ПРАВНЕ ОСНОВЕ ПО ДРЖАВИ И ИНСТИТУЦИЈИ – УСТАВ ИЛИ РЕДОВНО ЗАКОНОДАВСТВО

А-статус	Аустрија	Белгија	Бугарска – Комисија	Бугарска – Омбудсман	Хрватска	Кипар	Република Чешка	Данска	Естонија	Финска	Француска	Немачка	Грчка	Мађарска	Ирска	Италија	Летонија	Литванија	Луксембург	Малта	Холандија	Пољска	Португал	Румунија – Институт	Румунија – Омбудсман	Словачка	Словенија	Шпанија	Шведска	Уједињено Краљевство – Е&В	Уједињено Краљевство – SCT	Уједињено Краљевство – NI	Северна Македонија	Србија		
Устав										(*)																										
Закон										(*)																										

Извор: FRA, 2020. [засновано на 33 одговора на упитник послат на адресу 34 NHRI и анализи документације FRA]

МИШЉЕЊЕ FRA 8

Ради независности и делотворности, државе чланице ЕУ могу, при оснивању нових или јачању већ постојећих NHRI, да обезбеде чврсту правну основу – у идеалном случају, гарантовану уставном одредбом. Промене у правној основи првенствено захтевају ефикасне консултативне процесе, што подразумева и значајну улогу саме NHRI.

Поред тога што подразумева широка овлашћења везана за сва људска права, те јасно упућивање на међународне законе везане за људска права у датим овлашћењима (укључујући уговоре и тумачења одговарајућих механизма за праћење), правна основа или еквивалент NHRI-а такође може упућивати и на право ЕУ, Повељу и судску праксу Суда правде Европске Уније. То ће допринети јачању веза с основним правима ЕУ.

Слично томе, 29 институција може да истражује систематске повреде људских права и да формулише препоруке решења. Међу њима, 12 то чини као изричиту обавезу, 10 као изричиту могућност, а седам само на основу установљене праксе. Штавише, 27 NHRI имају овлашћење да истражују наводе о систематским повредама људских права на сопствену иницијативу, чинећи то као изричиту обавезу (10) или могућност (10) или у пракси (седам).

Већина институција такође има овлашћење да истражује појединачне жалбе на повреду људских права и да формулише препоруке о накнади штете, иако је овде пропорција нижа, укључујући 23 NHRI (20 то чини као изричиту обавезу).

Истраживање за потребе овог извештаја показује да све NHRI прате и процењују спровођење и примену препорука владе до неке мере, при чему неколико институција објављује податке и информације о прихватању препорука релевантних органа.

Најзад, процене NHRI морају узети у обзир њихово реално деловање и утицај, шире од пуке усклађености с формалним аспектима Париских начела. Истраживање FRA показује да институције мере свој утицај на ситуацију везану за људска права, узимајући у обзир најважнија питања људских права у друштву. Та важна питања могу подразумевати аспекте владавине права који се тичу људских права, миграције и интеграције, технолошке и еколошке промене, равноправност и злочин из мржње или ефекат глобалне пандемије на основна права.

Напомена:

E&W, Енглеска и Велс;
NI, Северна Ирска; SCT,
Шкотска.

МИШЉЕЊЕ FRA 9

Државе чланице ЕУ треба да осигурају да NHRI имају довољно ресурса да периодично обаве процене утицаја и ефикасности свог рада, укључујући, по потреби, и спољне евалуације. Резултати тих евалуација морају бити јавни.

СЛИКА 7: ОВЛАШЋЕЊЕ NHRI ДА ИСТРАЖУЈЕ ПОЈЕДИНАЧНЕ ЖАЛБЕ НА ПОВРЕДУ ЉУДСКИХ ПРАВА

А-статус	Аустрија	Белгија	Бугарска – Комисија	Бугарска – Омбудсман	Хрватска	Кипар	Република Чешка	Данска	Естонија	Финска	Француска	Немачка	Грчка	Мађарска	Ирска	Италија	Летонија	Литванија	Луксембург	Малта	Холандија	Пољска	Португал	Румунија – Институт	Румунија – Омбудсман	Словачка	Словенија	Шпанија	Шведска	Уједињено Краљевство – Е&W	Уједињено Краљевство – SCT	Уједињено Краљевство – NI	Северна Македонија	Србија			
Изричита обавеза																																					
Изричита могућност																																					
У пракси																																					
Нема такве могућности																																					

Извор: FRA, 2020. [засновано на 33 одговора на упитник који је послат на адресу 34 NHRI]

НЕЗАВИСНЕ NHRI

Централни фактор који помаже да се осигура независност NHRI јесу поступци избора и именовања чланова тела која доносе одлуке у оквиру институција. Преиспитивање акредитације од стране SCA указује да има још посла који је неопходно обавити, између осталог и у погледу држава чланица ЕУ. Слично томе, треба размотрити и поступке разрешења.⁽³⁾

Истраживање за потребе овог извештаја показује да постоји потреба да се побољшају процеси именовања тела NHRI задужених за одлучивање, а у циљу транспарентности и веродостојности. Упркос великим варијацијама у погледу врста тела и пракси између држава чланица, могуће је извући опште лекције које су важне за све. Лекције научене на основу општих запажања SCA и налаза овог извештаја подразумевају обезбеђивање процеса именовања који је транспарентан и отворен за пријаве или у супротном разматрање начина на које се може ојачати независност институција. Независност NHRI може се ојачати тако што ће кандидате контролисати независни стручни одбор у складу са законским захтевима чиме се обезбеђује транспарентност и избори према заслугама. Укључивање парламента, нпр. кроз стручна саветовања, такође може бити корисно при разматрању кандидата.

МИШЉЕЊЕ FRA 10

У складу с Париским начелима и на основу општих запажања SCA, FRA сматра да државе чланице ЕУ треба да унапреде процес одабира и именовања чланова (челника) NHRI, обезбеђујући већу транспарентност и процес отворен што ширем кругу кандидата. У те процесе се могу укључити независни стручни одбори и парламент.

⁽³⁾ Види GANHRI (2018), **SCA General Observations**, 2.1.

МИШЉЕЊЕ FRA 11

Како истиче Савет Европске уније, државе чланице ЕУ треба да омогуће безбедно и повољно окружење за NHRI и цивилно друштво, тако да не долази до претњи и узнемиравања NHRI. Како би се NHRI, укључујући руководство и особље, заштитили од претњи и других видова притиска повезаних с радом на промовисању и заштити људских права, ЕУ и њене државе чланице морају, у блиској сарадњи са NHRI, да успоставе заштитне мере, што укључује и законодавство.

NHRI и њени чланови и особље морају бити заштићени од узнемиравања, напада и других видова застрашивања због њихових овлашћених активности, а државе чланице ЕУ морају адекватно да се позабаве сваким таквим чином као приоритетом.

Други важан институционални захтев којим се побољшава независност NHRI и заштита од неких облика претњи јесте и заштита од кривичне и грађанске одговорности за дела почињена у институцијама приликом обављања задужења (функционални имунитет). Одсуство такве заштите од спољног утицаја може довести до тога да NHRI не буду у могућности да изводе своје задатке без страха од правних поступака. Истраживање за потребе овог извештаја показује да руководство у само 16 од ове 33 институције обухваћене студијом ужива такав имунитет, чему се треба додати управни одбор у четири државе чланице. У другим државама, попут Хрватске, заменик омбудсмана такође ужива имунитет који и Омбудсман. У погледу особља, заштита од такве одговорности обезбеђена је само у двема државама чланицама.

Постоје разни други видови претњи које се упућују NHRI, укључујући њиховом руководству и особљу, што значајно угрожава њихов рад. Комесар Савета Европе известио је о неким претњама против институција, укључујући и у државама чланицама ЕУ. Претње укључују смањење буџета и мешање у процес одабира и именовања;⁽⁴⁾ стога је важно да постоји успостављен снажан систем превенције. Поред тога, УН су препознале и значај NHRI у превенцији одмазде против организација цивилног друштва.⁽⁵⁾ Генерални секретар УН

недавно је истакао у Генералној скупштини да државе морају предузети мере како би спречиле притисак на NHRI.⁽⁶⁾

Савет Европске Уније је „истакао неопходност заштите повољног окружења за независне националне институције за заштиту људских права, тела за равноправност и друге механизме у вези с људским правима“.⁽⁷⁾

Истраживање за потребе овог извештаја показује да се главне препреке у осигуравању заштите повољног окружења за NHRI састоје из случајева узнемиравања, претњи и напада на њихово особље, руководство и просторије. Тринаест NHRI је пријавило да су њихови запослени и волонтери били изложени претњама и узнемиравању због свог рада, нарочито на интернету, током претходних 12 месеци. Други облик претњи јесте наглашено негативан дискурс о питањима која се тичу људских права, што је пријавила једна трећина институција.

(4) Савет Европе, Комесар за људска права (2018), **Paris Principles at 25: National Human Rights Institutions needed more than ever**, 18. децембар.

(5) Савет за људска права УН (2019), **A/HRC/RES/42/28**, 1 октобар.

(6) Генерална скупштина УН (2019), **A/74/226**, 25. јул; Генерална скупштина УН (2019), **A/RES/74/156**, 23. јануар.

(7) Савет Европске уније (2019), **Council Conclusions on the Charter of Fundamental Rights after 10 years: State of play and future work**, стр. 11.

ИНСТИТУЦИЈЕ КОЈЕ ОДРАЖАВАЈУ РАЗНОЛИКОСТ – У ОКРУЖЕЊУ ПОВОЉНОМ ПО ЉУДСКА ПРАВА

Плурална заступљеност друштва у оквиру NHRI и њихових консултативних форума представља захтев из Париских начела, који је у вези с њиховом независношћу. Реч је о ставки од кључног значаја за ефикасно функционисање NHRI и њихову могућност да утичу на ситуацију у погледу људских права која постоји у пракси. Свака институција треба да одражава шири састав друштва, као и да се у свом раду повеже са широм заједницом, кроз сарадњу са цивилним друштвом и онима који би у супротном били маргинализовани или запостављени. Париска начела траже од именована чланова NHRI да буде „у складу са процедуром која обезбеђује све неопходне гаранције како би осигурала плуралну заступљеност друштвених снага (цивилног друштва) укључених у заштиту и промовисање људских права.“ Сарадња са цивилним друштвом такође је важан елемент Париских начела.

У контексту ЕУ, плурализам одражава поштовање културне, религијске и језичке разноликости, како је утврђено у Повељи о основним правима Европске уније (члан 22) и Уговору о Европској унији (члан 2). Поред тога, Уговором се утврђује (члан 10, став (3)) да се одлуке у ЕУ требају доносити на отворен начин и што је ближе могуће у односу на грађане. У том смислу, чини се да је од користи да при примени права ЕУ, контрола поштовања људских права подразумева и друштвени плурализам.

Истраживање за потребе овог извештаја показује да 15 NHRI теже да обезбеде плурализам кроз састав својих колегијалних тела која доносе одлуке – NHRI институт комисијског типа. Поред тога, истраживање FRA показује да је баланс између жена и мушкараца међу особљем и руководством у институцијама бољи него што је био пре 10 година у обе категорије.

МИШЉЕЊЕ FRA 12

У складу с Париским начелима, државе чланице ЕУ се подстичу да обезбеде структуру и чланство у NHRI које ће одразити разнолику природу друштва. То се може постићи кроз састав колегијалних тела за одлучивање, саветодавних тела и особља. NHRI такође морају бити у могућности да редовно и конструктивно сарађују са цивилним друштвом. Одражавање плуралитета друштва, укључујући маргинализоване групе, од суштинског је значаја за веродостојност и ефикасност NHRI.

Напомена:

Е&В, Енглеска и Велс; НИ, Северна Ирска; SCT, Шкотска.

СЛИКА 8: НАЧИНИ НА КОЈЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ОБЕЗБЕЂУЈУ ПЛУРАЛИЗАМ

А-статус	Аустрија	Белгија	Бугарска – Комисија	Бугарска – Омбудсман	Хрватска	Кипар	Република Чешка	Данска	Естонија	Финска	Француска	Немачка	Грчка	Мађарска	Ирска	Италија	Летонија	Литванија	Луксембург	Малта	Холандија	Пољска	Португал	Румунија – Институт	Румунија – Омбудсман	Словачка	Словенија	Шпанија	Шведска	Уједињено Краљевство – Е&В	Уједињено Краљевство – SCT	Уједињено Краљевство – NI	Северна Македонија	Србија	
Б-статус																																			
Без акредитоване институције																																			
Плуралистичко тело у оквиру NHRI																																			
Саветодавна тела – широка област примене																																			
Саветодавна тела – уска област примене																																			

Извор: FRA, 2020. [Засновано на 33 одговора на упитник послат на адресу 34 NHRI и анализи документације FRA]

МИШЉЕЊЕ FRA 13

Државе чланице ЕУ треба да размотре повећање подршке за сарадњу између NHRI и градова или региона – кроз наменске ресурсе. Таква сарадња не само да би ојачала људска права на локалном нивоу већ би уједно и подигла свест о правима. SDG циљ 16.10 („обезбедити јавни приступ информацијама и заштитити основне слободе, у складу с националним законодавством и међународним споразумима“) могао би се додатно разматрати приликом повећања размена NHRI с различитим нивоима управе, укључујући градове и регионе.

Све NHRI обухваћене овим извештајем сарађују с организацијама цивилног друштва. Готово половина институција су дужне да то чине, трећина има изричит потенцијал да то чини, а око петине чине то практично. NHRI блиско сарађују са цивилним друштвом у следећим областима: 31 у подизању свести и едукације и обуке у домену људских права, 23 на заједничким пројектима и три у другим областима. Оне користе разноврсне видове комуникације и сарадње са цивилним друштвом. Позиви на подношење предлога и финансирање организација цивилног друштва од стране институција и даље су ретка пракса.

Допуњујући истраживање за овај извештај, FRA је спровела консултације са цивилним друштвом о сарадњи са NHRI. Резултат показује да, иако постоји добра сарадња, она може бити проширена на више различитих тематских области, формализована и проширена тако да покрије све домене у раду NHRI – елемент који је наведен и у препорукама SCA.

Истраживање FRA дотакло се такође и других облика инклузивности. Скоро половина покривених NHRI сарађује с надлежним органима градова и другим локалним органима кроз различите облике сарадње. Три NHRI су основале канцеларије у различитим деловима земље како би досегле до носилаца права или интензивирале промовисање права. Градске власти имају користи од експертизе институција у домену људских права, што је повољно утицало на добро управљање, укључујући и сарадњу с носиоцима права у процесима креирања политика. То укључује област права, нпр. приступ правди, право на информисаност, верске слободе, савест, мишљење, информисање и говор, решавање и спречавање дискриминације кроз циљане едукације јавних званичника у домену људских права, доступност служби и креирање простора за различитост.

Напомена:

EW, Енглеска и Велс; NI, Северна Ирска; SCT, Шкотска.

СЛИКА 9: САРАДЊА NHRI СА ОЦД

А-статус	Аустрија	Белгија	Бугарска – Комисија	Бугарска – Омбудсман	Хрватска	Кипар	Република Чешка	Данска	Естонија	Финска	Француска	Немачка	Грчка	Мађарска	Ирска	Италија	Летонија	Литванија	Луксембург	Малта	Холандија	Пољска	Португал	Румунија – Институт	Румунија – Омбудсман	Словачка	Словенија	Шпанија	Шведска	Уједињено Краљевство – ЕџВ	Уједињено Краљевство – SCT	Уједињено Краљевство – NI	Северна Македонија	Србија		
Изричита обавеза																																				
Изричита могућност																																				
Имплицитна могућност / у пракси																																				

Извор: FRA, 2020. [засновано на 33 одговора на упитник послат на адресу 34 NHRI и анализи документације FRA]

ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ОДГОВАРАЈУЋИХ РЕСУРСА ЗА NHRI

Одговарајући људски и финансијски ресурси од пресудног су значаја за ефикасно и независно вршење различитих овлашћења везаних за људска права од стране националних институција.

Разнолика природа NHRI (неке су такође институције омбудсмана и тела за равноправност) у државама чланицама ЕУ не допушта лако поређење њихових доступних ресурса, било људских или финансијских. Иако истраживање FRA указује на генерално благо повећање буџета институција (углавном у вези с додатним овлашћењима, без узимања инфлације у обзир) у ЕУ између 2010. и 2019, у неким годинама и за неке NHRI било је значајних смањивања буџета. Поређење доступних података о институцијама између 2011. и 2019. открива да је генерално постојао раст у броју особља, што се, међутим, мора сагледати у контексту све већег броја задужења.

Истраживање за потребе овог извештаја показује да многе NHRI и даље имају врло мали број запослених с обзиром на вишеструкост овлашћења, нпр. то да су уједно и тела за равноправност према праву ЕУ, национални механизми за превенцију на основу Опционог протокола уз Конвенцију УН против тортуре (ОПСАТ) и национални механизми за праћење према Конвенцији УН о правима особа с инвалидитетом.

МИШЉЕЊЕ FRA 14

У складу с Париским начелима и препорукама Савета Европе и Европске комисије за специјализована тела, државе чланице ЕУ треба да осигурају да су финансијски и људски ресурси додељени NHRI у мери која омогућава оперативни капацитет за делотворно и независно спровођење овлашћења. У том циљу, благовремена размена између NHRI и креатора политика, у форми консултација о прелиминарном буџету, а без довођења у питање њихове независности, може бити од користи. Ниједно опште смањење буџета јавних служби не би требало да несразмерно штети NHRI.

Ресурси треба да буду довољни како би NHRI могле да се баве кључним питањима у домену људских права и спроводе своје функције на ефикасан начин. То је важно како начелно, тако и у циљу оснаживања њихове експертизе у питањима као што је Повеља. NHRI такође морају да имају капацитет да подигну свест о својим овлашћењима и функцијама код опште јавности и рањивих група.

Ресурси такође треба да омогуће NHRI да сарађују с другим институцијама с надлежностима у домену људских права на националном нивоу, те да осигурају сарадњу и интеракцију са УН, Саветом Европе и другим међународним и регионалним организацијама, укључујући институције ЕУ.

МИШЉЕЊЕ FRA 15

Посебну пажњу треба посветити томе да сва изричита овлашћења и додатна задужења NHRI подразумевају и довољне ресурсе како би била ефикасно спроведена и како не би угрозила већ обављен посао.

ЕУ и њене државе чланице такође треба да осигурају да додатна овлашћења и задужења не утичу негативно на ефикасност NHRI тако што би несразмерно смањивале капацитет или усмеравале стратешке одлуке.

Чланице државе ЕУ треба да консултују NHRI у погледу сваке законодавне или политичке иницијативе која утиче на NHRI, укључујући овлашћења и буџете.

NHRI, у складу с Париским начелима и међународним стандардима, има важну улогу када је реч о сарадњи с УН. Такође је врло важна и сарадња с регионалним механизмима у домену људских права и другим регионалним и националним механизмима – укључујући NHRI у другим државама које су надлежне у областима заштите и промовисања људских права, као и друга тела надлежна за заштиту људских права у истој држави.

Методологија

Информације су прикупљене из примарних и секундарних извора (квалитативно и квантитативно).

Особље FRA прикупило је податке путем упитника и интервјуа са NHRI у тада 28 држава чланица ЕУ, као и у две приступне државе под мандатом FRA – Северној Македонији и Србији. То се спроводило између априла и септембра 2019. NHRI или еквивалентне институције са чланством у ENNHRI, у случају држава чланица у којима NHRI није основан, одговориле су на упитник и прошле кроз интервју. Укупно 34 NHRI добиле су упитник FRA; 33 су одговориле, мада су неке од њих одабрале да не дају одговор на све одељке упитника. У истом периоду спроведена је додатна анализа документације. NHRI и национални службеници за везу спровели су проверу података из нацрта извештаја у јануару 2020.

FRA је добила значајне повратне информације о почетној анализи података и кључним налазима од саветодавног одбора за извештај, у коме су били представници ENNHRI, GANHRI, Еквинета, Савета Европе, Европске комисије, Канцеларије УН за људска права, OSCE – ODIHR, Саветодавног панела FRA Платформе за основна права и два независна стручњака.

ТАБЕЛА ОВЛАШЋЕЊА NHRI (ИЛИ НАЈБЛИЖЕГ ЕКВИВАЛЕНТА) (*)

NHRI	Овлашћења									
	Промоција и заштита људских права	Институције омбудсмана с овлашћењима везаним за неправилно поступање	Национални превентивни механизми на основу протокола OPCAT	Национални механизми праћења на основу конвенције CRPD	Тела за равноправност с овлашћењима везаним за једнак третман	Праћење присилног враћања (Директива ЕУ о враћању)	Извештавање о трговини људима (директива ЕУ)	Заштита слободе кретања и права на мобилност у ЕУ	Друга овлашћења	Број овлашћења по NHRI
NHRI према овлашћењима	33	15	18	23	15	8	2	4	12	
Аустријски одбор омбудсмана	✓	✓	✓	✓					✓	5
Међусавезни центар за једнаке могућности и борбу против расизма и дискриминације (Unia) (Белгија)	✓			✓	✓			✓	✓	5
Омбудсман Републике Бугарске	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	7
Комисија за заштиту од дискриминације (Бугарска)	✓				✓					2
Институције омбудсмана у Републици Хрватској	✓	✓	✓		✓				✓	5
Повереник за администрацију и заштиту људских права (Кипар)	✓	✓	✓	✓	✓	✓				6
Јавни бранилац људских права (Чешка)		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	7
Дански Институт за људска права	✓		✓ (**)	✓	✓					4
Канцелар правде (Естонија)	✓	✓	✓	✓	✓	✓ (**)				6
Центар за људска права (Финска)	✓		✓ (**)	✓						3
Парламентарни омбудсман (Финска)	✓	✓	✓	✓						4
Државна саветодавна комисија за људска права (Француска)	✓			✓			✓		✓	4
Немачки институт за људска права	✓			✓					✓	3
Грчка национална комисија за људска права	✓								✓	2
Канцеларија повереника за основна права (Мађарска)	✓	✓	✓		✓				✓	5
Ирска комисија за људска права и једнакост	✓			✓	✓			✓	✓	5
Национални гарант за права притворених и лица лишених слободе (Италија)	✓		✓	✓		✓				4
Канцеларија омбудсмана у Републици Летонији	✓	✓		✓	✓	✓			✓	6
Канцеларија парламентарног омбудсмана (Литванија)	✓	✓	✓							3
Саветодавна комисија за људска права Луксембурга	✓			✓			✓			3
Институт за људска права у Холандији	✓			✓	✓					3
Повереник за људска права (Пољска)	✓	✓	✓	✓	✓					5
Португалска институција омбудсмана	✓	✓	✓	✓ (**)						4
Румунски институт за људска права	✓									1
Народни адвокат (Румунија)	✓		✓							2
Словачки национални центар за људска права	✓				✓					2
Омбудсман за људска права Републике Словеније	✓	✓	✓							3
Институција омбудсмана у Шпанији	✓	✓	✓	✓ (***)		✓				5
Омбудсман за једнакост (Шведска)	✓				✓					2
Омбудсман Републике Северне Македоније	✓	✓	✓	✓			✓		✓	6
Заштитник грађана Републике Србије	✓	✓	✓							3
Комисија за једнакост и људска права (Уједињено Краљевство)	✓			✓	✓					3
Комисија за људска права Северне Ирске	✓			✓						2
Шкотска комисија за људска права	✓		✓	✓						3

▲ (*) првобитно сачињено у јануару 2020, редовно се ажурира, види Анекс III NHRI мандата (**)
 делимично укључене; (***) на основу општег мандата.

За комплетан извештај о јаким и ефикасним националним институцијама за људска права – види: <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/strong-effective-nhris>

Види такође: FRA (2010), **7 National Human Rights Institutions in the EU Member States. Strengthening the fundamental rights architecture in the EU**, Луксембург, Биро за публикације

ПРОМОВИСАЊЕ И ЗАШТИТА ВАШИХ ОСНОВНИХ ПРАВА ШИРОМ ЕУ

Националне институције за заштиту људских права (енгл. National Human Rights Institutions - NHRI) витални су део система заштите људских права на државном нивоу. Подижићи свест, пружајући савете, надгледајући и позивајући на одговорност надлежне органе, оне имају централну улогу у решавању великих изазова везаних за људска права данас, при чему решавају како дуготрајне проблеме попут дискриминације и неједнакости, тако и оне нове, као што је утицај вештачке интелигенције и пандемије вируса COVID-19 на људска права.

У својим налазима, FRA истиче да је, ради остварења њиховог потенцијала, неопходно да NHRI имају јасна овлашћења, независност, одговарајуће ресурсе, као и да својим чланством одражавају разноликост наших друштава. Такође треба да буду усклађене с Париским начелима у погледу независности и делотворности NHRI, које су прихватиле Уједињене нације.

FRA – АГЕНЦИЈА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ЗА ОСНОВНА ПРАВА
Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Беч – Аустрија
Т +43 158030-0 – F +43 158030-699

fra.europa.eu

 facebook.com/fundamentalrights
 twitter.com/EURightsAgency
 linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

Publications Office
of the European Union